

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Marta Romańska

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa A.(...) Spółki z o.o. w G.

przeciwko W. B. o wydanie ruchomości,

i z powództwa wzajemnego W. B.

przeciwko A.(...) Spółce z o.o. w G. o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 3 grudnia 2010 r.,

na skutek zażalenia powódki-pozwanej wzajemnej na postanowienie w przedmiocie

kosztów procesu zawarte w wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 16 kwietnia 2010 r.,

sygn. akt V Ca (...),

- 1) **odrzuca zażalenie w zakresie dotyczącym rozstrzygnięcia o kosztach procesu związanych z postępowaniem przed Sądem pierwszej instancji zawarte w punkcie 1 wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 16 kwietnia 2010 r., sygn. akt V Ca (...);**
- 2) **uchyla zaskarżone postanowienie objęte punktem II wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 16 kwietnia 2010 r., sygn. akt VCa (...) i zasądza od W. B. na rzecz A.(...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. kwotę 4795 zł (cztery tysiące siedemset dziewięćdziesiąt pięć) tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu odwoławczym;**
- 3) **znosi koszty postępowania zażaleniowego wzajemnie.**

Uzasadnienie

W uwzględnieniu apelacji Spółki A.(...) Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2010 r., zmieniając wyrok Sądu Rejonowego w W. z dnia 16 września 2009 r., uwzględnił jej powództwo o wydanie domku mobilnego holenderskiego o wartości 29900 zł i oddalił powództwo wzajemne W. B. o zapłatę 18000 zł. Zaskarżonymi postanowieniami zawartymi w punktach I i II tego wyroku zasądzone od W. B. na rzecz A.(...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. kwotę 3617 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania pierwszoinstancyjnego i kwotę 4195 zł tytułem zwrotu kosztów procesu związanych z postępowaniem odwoławczym. Na uzasadnienie rozstrzygnięcia o kosztach procesu za obie instancje Sąd Okręgowy podał, że orzekł zgodnie z art. 98 k.p.c.

Postanowieniem z dnia 25 maja 2010 r. Sąd Okręgowy oddalił wniosek Spółki o uzupełnienie opisanego wyroku w zakresie orzeczenia o kosztach postępowania w odniesieniu do całości zgłoszonego żądania o zasądzenie zwrotu kosztów procesu w pełnej wysokości w obu instancjach.

W zażaleniu Spółka A.(...) domagała się zmiany rozstrzygnięcia o kosztach procesu przez zasądzenie na jej rzecz w odniesieniu do postępowania przed Sądem pierwszej instancji kwoty 6312 zł (1495 zł tytułem poniesionej opłaty od pozwu i 4817 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika w zakresie powództwa głównego i powództwa wzajemnego) w miejsce kwoty 3617 zł oraz co do postępowania odwoławczego kwoty 4795 zł (2395 zł opłaty sądowej i 2400 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika w zakresie powództwa głównego i powództwa wzajemnego) w miejsce kwoty 4195 zł. Podniosła, że brak uzasadnienia orzeczenia w tym względzie uniemożliwia należyte zgłoszenie zarzutów. Powołała się na to, że wniesienie powództwa wzajemnego powinno być traktowane, również w ramach odpowiedzialności z tytułu kosztów procesu, jak dwie samodzielne sprawy, co łączy się z prawem do wynagrodzenia pełnomocnika tak w odniesieniu do powództwa głównego, jak i wzajemnego. Nie ma podstaw do zliczania wartości przedmiotów sporów celem określenia wysokości tego wynagrodzenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Dopuszczalność zaskarżania postanowień sądu drugiej instancji ograniczona została do tych, które wymienia w art. 394¹ § 1 i 2 k.p.c. Przepis ten, jako uregulowanie

szczególne, nie może być rozszerzająco wykładany. Stosownie do treści art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji, co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji. Powszechnie przyjęte zostało w judykaturze, że sądem pierwszej instancji rozstrzygającym o kosztach procesu jest ten sąd, do którego kognicji należy orzekanie po raz pierwszy o zwrocie tych kosztów. Natomiast rozstrzygnięcie sądu odwoławczego o kosztach procesu w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, w wyniku wydania orzeczenia reformatoryjnego, nie jest orzeczeniem co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji. Z tej racji utrwalone zostało w orzecznictwie Sądu Najwyższego, na gruncie art. 394¹ § 1 pkt 2 k.p.c., zapatrywanie, że rozstrzygnięcie sądu odwoławczego o kosztach procesu przed sądem pierwszej instancji, w następstwie wydania orzeczenia reformatoryjnego, nie jest orzeczeniem co do kosztów procesu, które nie były przedmiotem rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji i nie podlega kontroli Sądu Najwyższego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 158/09, i postanowienia z dnia 16 czerwca 2010 r., I CZ 30/10 oraz I CZ 45/10, z dnia 23 czerwca 2010 r., II CZ 7/10, 24 września 2010 r., IV CZ 60/10, a także z dnia 27 października 2010 r., V CZ 69/10, wszystkie niepubl.). Taką wykładnię powołanego uregulowania podziela również Sąd w rozpoznawanej sprawie, przyjmując że zażalenie do Sądu Najwyższego służy jedynie na postanowienie sądu drugiej instancji co do kosztów postępowania apelacyjnego, obejmujących również koszty postępowania kasacyjnego w przypadku uprzedniego uchylecia przez Sąd Najwyższy wyroku sądu drugiej instancji i przekazania sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Z tej przyczyny zażalenie Spółki A.(...) skierowane do rozstrzygnięcia o kosztach procesu w odniesieniu do postępowania pierwszoinstancyjnego, zawartego w punkcie 1 wyroku należało odrzucić, jako niedopuszczalne, w oparciu o art. 394¹ § 3 w związku z art. 398²¹ i art. 373 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach procesu uzależnione jest od wyniku postępowania co do zgłoszonego roszczenia, który decyduje o zastosowaniu przez sąd jednej z zasad przewidzianych art. 98 do 107 k.p.c. Stosownie do podstawowej zasady odpowiedzialności za wynik sporu, objętej art. 98 § 1 k.p.c., strona przegrywająca sprawę jest zobowiązana do zwrotu wygrywającemu przeciwnikowi poniesionych kosztów, niezbędnych do celowego dochodzenia jego prawa lub obrony. Składniki

kosztów niezbędnych strony reprezentowanej przez radcę prawnego wskazane zostały w art. 98 § 3 w związku z art. 99 k.p.c. Należą do nich poniesione koszty sądowe i wynagrodzenie tego pełnomocnika. W przypadku skumulowania w jednej sprawie dwóch powództw, wniesionego przez powoda i przez pozwanego, postępowanie toczy się łącznie co do obu, ale każde z tych powództw nie traci samodzielnego bytu. Następstwem tego założenia jest obowiązek sądu oddzielnego rozstrzygnięcia o każdym z tych powództw, tak co roszczenia głównego, jak i odpowiedzialności z tytułu kosztów procesu. Trafnie podnosi skarżąca, że odnosi się to również do wynagrodzenia pełnomocnika, które jest oddzielne w zakresie każdego z powództw. Wskazuje na to również podkreślenie aktualności umocowania pełnomocnika ustanowionego w ramach powództwa głównego, także w odniesieniu do powództwa wzajemnego (art. 91 pkt 1 k.p.c.). Utrwalone jest orzecznictwo Sądu Najwyższego podkreślające odrębność każdego z tych powództw w zakresie dopuszczalności skargi kasacyjnej i obowiązku wniesienia opłaty sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 1998 r., III CKN 346/97, z dnia 25 listopada 1998 r., II CZ 120/98, niepubl., z dnia wyrok z dnia 12 kwietnia 2007 r., I PK 15/07, OSNP 2008/15-16/225). Wobec tego składnikiem kosztów strony powodowej (powoda głównego), która wygrała sprawę, zarówno co do powództwa głównego, jak i wzajemnego są poniesione opłaty sądowe (ustalone oddzielnie od każdego z nich) i wynagrodzenie pełnomocnika określone również oddzielnie w odniesieniu do każdego z tych powództw. Na podzielenie zasługuje zarzut skarżącej, że ustalenie wysokości należnych jej kosztów związanych z postępowaniem apelacyjnym było błędne. Przedmiotem zaskarżenia apelacją było orzeczenie Sądu pierwszej instancji oddalające powództwo główne i uwzględniające częściowo powództwo wzajemne. Opłata od apelacji od wartości przedmiotu zaskarżenia powództwa głównego (29900 zł) wynosi 1495 zł, a powództwa wzajemnego (18000 zł) 900 zł. Uwzględnienie apelacji w całości uzasadniało zastosowanie art. 98 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i zasądzenie wszystkich poniesionych przez apelującą kosztów, do których poza powyższymi kosztami sądowymi należy wynagrodzenie pełnomocnika w odniesieniu do każdego z powództw po 1200 zł (§ 6 pkt 5 w związku z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielanej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu – Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.). Suma należnych kosztów stanowi kwotę 4795 zł, a zatem zaskarżone postanowienie zasądzające kwotę 4195 zł było błędne.

Z powyższych względów zaskarżone postanowienie należało uchylić i zasądzić prawidłowo wyliczone koszty procesu w postępowaniu apelacyjnym w oparciu o art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁶ i art. 98 § 1 k.p.c.

Koszty postępowania zażaleniowego zostały wzajemnie zniesione na podstawie art. 100 w związku z art. 108 § 1 i art. 394¹ § 3 k.p.c. z uwagi na niedopuszczalność kontroli orzeczenia o kosztach postępowania pierwszoinstancyjnego.